

Onderwijssecretariaat van Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap
Ravensteingalerij 3 bus 7 1000 Brussel tel. 02/506 41 50 fax 02/502 12 64 info@ovsg.be www.ovsg.be

Toneel - Voordracht - Welsprekendheid

Hogere graad

Raamleerplan

Deeltijds Kunstonderwijs – Studierichting Woordkunst

Dit leerplan werd goedgekeurd op 2 juni 2005 conform het besluit van de Vlaamse Executieve van 3 juni 1992 tot vaststelling van de goedkeuringsmodaliteiten van leerplannen.

D/2005/7634/070

© 2005 door OVSG

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van OVSG.

Bestelnummer: O/5/2005/004

Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap vzw
Ravensteingalerij 3 bus 7
1000 Brussel

INHOUD

Inhoud	2
1. Inleiding.....	2
2. Leerplan Toneel	3
3. Leerplan Voordracht.....	4
4. Leerplan Welsprekendheid.....	5
6. Evaluatie.....	6
7. Literatuurlijst.....	7
8. Links op Internet.....	8

1. INLEIDING

Het leerplan Woord voor de hogere graad is een raamleerplan. Het leerplan maakt geen onderscheid tussen de verschillende leerjaren. Het biedt de leerkrachten voldoende ruimte en vrijheid om in functie van de doelstellingen, de leerstof volgens eigen inzichten te ordenen en te spreiden over de leerjaren.

1.1 Inhoud

Het geheel van doelstellingen en leerinhouden wordt het best concentrisch aangeboden. Vanuit de teksten en onderwerpen die ofwel de leerlingen ofwel de leerkrachten aanreiken, worden de leerinhouden behandeld.

De algemene doelstellingen kunnen niet van elkaar losgekoppeld worden.

Elke leerkracht wordt verondersteld een jaarplan op te stellen.

In een jaarplan worden de verschillende doelstellingen en leerinhouden binnen een leerjaar in een logische volgorde en aan de hand van de aangeboden teksten/onderwerpen gepland. Jaarplannen worden gedurende het schooljaar geëvalueerd en bijgestuurd, afhankelijk van de situatie, de interesse en de vorderingen van de leerlingen.

Bij voorkeur worden de jaarplannen in onderling overleg tussen de leerkrachten opgesteld.

1.2 Algemene opmerkingen

Het leerplan van de hogere graad woordkunst bouwt voort op de inhoud van het leerplan van de middelbare graad. Het is daarom belangrijk om zeker de doelstellingen en de leerinhoud van het leerplan van de middelbare graad ter hand te nemen en bij dit leerplan te gebruiken.

Zeker in de hogere graad is het belangrijk dat de zelfstandigheid van de leerling wordt aangemoedigd, waarbij de leerling op zoek gaat naar zijn eigen artistieke persoonlijkheid.

De leerinhouden kunnen mogelijk geconcretiseerd worden door contacten met het sociaal-cultureel leven.

Naast het optievak volgen de leerlingen ook het vak repertoirestudie. Er moet voldoende aandacht besteed worden aan de gezamenlijke doelgerichtheid. Het vak repertoirestudie moet voldoende aansluiting vinden bij de leerinhoud van het optievak en omgekeerd. Een constructief vakoverleg blijft hier zeer belangrijk.

2. LEERPLAN TONEEL

Opmerking

- Via tekstgehele en/of fragmentwerk kunnen alle facetten van de doelstellingen verwerkt worden. Tot fragmentwerk behoren o.a. monologen, dialogen uit bestaand theaterwerk, film of uit geselecteerde literatuur (o.a. roman in briefvorm, verhalen).
- Ook improvisatie kan tot tekst en spel leiden.
- Afhankelijk van de leerlingen zullen het onderwerp en de vormgeving bepaald worden.
- Leerlingen worden gevoelig gemaakt voor alle hedendaagse kunstvormen: theater, muziek, dans, beeldende kunst, nieuwe media ... en maken kennis met verschillende genres, stijlen en tijdperken.
- Het is belangrijk dat elke leerling ook individuele opdrachten krijgt zodat er toch kan gewerkt worden wanneer de groep niet voltallig is. Bij voorkeur wordt de groep samengesteld met leerlingen van hetzelfde niveau.

Basisdoelstellingen

1. Spelplezier
2. Blijvende aandacht voor techniek: articulatie, stembeheersing, fonetiek
3. Blijvende aandacht voor lichaamstaal
4. Blijvende aandacht voor de verschillende taalniveaus
5. Uitdieping van de elementaire speldomeinen:
 - 5.1 Spelbron (de speler en zichzelf)
 - 5.2 Samenspel (speler en medespeler)
 - 5.3 Vormgeving (speler en toeschouwer)
6. De uitdieping van emotie, gedachtengang, intenties, gedrag
7. Creatie van de rol (o.a. via identificatie, observatie, karakteranalyse...)
8. Aanbod van verschillend tekstmateriaal
9. Scenische vormgeving
10. Uitdiepen en blijvende aandacht voor de natuurlijke verbale en non-verbale zeggingskracht
11. Kritiek (geven, ontvangen, verwerken)
12. Kennismaken met een aantal productionele aspecten van theater
13. Confrontatie met het publiek, ook via langere fragmenten of stukken om de spanningsboog vol te houden en de evolutie van het personage te realiseren.

3. LEERPLAN VOORDRACHT

Opmerking

- De term 'voordracht' (tekstzegging of tekstoverdracht) moet inhoudelijk ruim geïnterpreteerd worden.
- Afhankelijk van de leerlingen zullen het onderwerp en de vormgeving bepaald worden.
- Leerlingen worden gevoelig gemaakt voor alle hedendaagse kunstvormen: theater, muziek, dans, beeldende kunst, nieuwe media ... en maken kennis met verschillende genres, stijlen en tijdperken.
- Het geheel van teksten kan thematisch aangeboden worden of biedt een waaier van mogelijke variaties.

Basisdoelstellingen

1. Spel- en vertelplezier
2. Blijvende aandacht voor techniek: articulatie, stembeheersing, fonetica
3. Blijvende aandacht voor lichaamstaal
4. Blijvende aandacht voor de verschillende taalniveaus
5. Uitdiepen en blijvende aandacht voor de natuurlijke verbale en non-verbale zeggingskracht
6. Zelfstandig teksten kiezen, programma samenstellen, ...
7. Analyse en interpretatie van teksten: vorm en inhoud.
8. Experimenteren met verschillende vormen van tekstoverdracht om te komen tot een persoonlijke vorm en presentatie
9. Begrip / beleving / inleving van de teksten / authentieke expressie
10. Uitdieping van de elementaire speldomeinen:
 1. Spelbron (de speler en zichzelf)
 2. Samenspel (speler en medespeler)
 3. Vormgeving (speler en toeschouwer): zelf vormgeven aan een natuurlijke, persoonlijke beweeglijkheid
11. Kritiek (geven, ontvangen, verwerken)
12. Confrontatie met het publiek ook via langere programma's om de spanningsboog vol te houden.
13. Scenische vormgeving

4. LEERPLAN WELSPREKENDHEID

Opmerking

- De inhoud van Welsprekendheid omvat de ontwikkeling van een heldere en bondige uitdrukking, in aangepaste spreekvorm d.w.z. aangepast aan de context, de omstandigheden, dat bepaald publiek hier en nu.
De verdeling over de drie jaren is afhankelijk van de visie die de leraar heeft ontwikkeld en vooral ook van de samenstelling en de doelstellingen van de leerlingengroep. Een aangepast driejarenplan is onontbeerlijk voor een overzichtelijke en systematische aanpak.
- Bij voorkeur wordt de groep samengesteld met leerlingen van hetzelfde niveau.
- Afhankelijk van de leerlingen zullen het onderwerp en de vormgeving bepaald worden.
- Leerlingen worden gevoelig gemaakt voor alle hedendaagse kunstvormen: theater, muziek, dans, beeldende kunst, nieuwe media ... en maken kennis met verschillende genres, stijlen en tijdperken.

Basisdoelstellingen

1. Spreekmotivatie en spreekplezier
 - 1.1 Blijvende aandacht voor techniek: articulatie, stembeheersing, fonetica, stijl en woordgebruik
 - 1.2 Blijvende aandacht voor lichaamstaal
 - 1.3 Blijvende aandacht voor de verschillende taalniveaus
2. Het spreken
 - 2.1 Onderzoek naar persoonlijke aanleg en doelstellingen
 - 2.2 Interactie met het publiek
 - 2.3 Ontspanning, spanning
 - 2.4 Geëngageerd spreken: overtuigen, aansporen, informeren, bewustmaken door gebruik te maken van o.a. de persoonlijke ervaring, - de persoonlijke mening, de geest-drift, de informatie, de boodschap
 - 2.5 Het voorlezen
 - 2.6 De korte improvisatie
 - 2.7 De presentatie (o.a. van culturele activiteiten, powerpointpresentatie)
3. Het gesprek
 - 3.1 Bewustwording van luisteren en spreken a.h.v. babbeltje – debat – discussie - vraaggesprek
 - 3.2 De leiding en de beoordeling van het gesprek
4. De presentatie
 - 4.1 Een voorbereide thematische presentatie aan de hand van spreek- en gesprekstechnieken, afhankelijk van de interessesfeer van de leerlingen en de samenstelling van de groep waarbij de confrontatie met het publiek belangrijk is.
5. Kritiek (geven, ontvangen, verwerken)
6. Het spel
 - 6.1 Uitdieping van de elementaire speldomeinen:
 - 1 Spelbron (de speler en zichzelf)
 - 2 Samenspel (speler en medespeler)
 - 3 Vormgeving (speler en toeschouwer)

5. EVALUATIE

Het is aan te bevelen dat de leerkracht een aantal belangrijke beoordelingscriteria voor de specifieke groep vooraf aan de jury bekend maakt.

Er worden binnen de studierichting duidelijke afspraken omtrent duur en inhoud van het evaluatiemoment gemaakt. Verschillende evaluatiemomenten gedurende het schooljaar zijn mogelijk.

Leerlingen uit verschillende leerjaren kunnen gezamenlijk examen afleggen.

In beperkte mate kunnen audiovisuele middelen gebruikt worden.

Evaluatie H1 en H2

Het toonmoment voor H1 en H2 mag een zoektocht blijven en hoeft niet steeds een afgewerkt product te zijn, al dan niet met publiek. Elke leerling moet op zijn niveau een volwaardig examen kunnen afleggen.

Hierbij worden interne afspraken gemaakt rond vorm en inhoud waarbij verschillende uiteenlopende en gevarieerde opdrachten worden getoond. Er is een goed overwogen gradatie in omvang en moeilijkheidsgraad nodig.

Evaluatie H3

De evaluatie in H3 is een volwaardig en veelzijdig toonmoment dat eveneens projectmatig kan gebeuren. Het is een presentatie waarbij, via gevarieerde spreek-, spel- en vertelopdrachten de geciteerde doelstellingen geëvalueerd worden.

Beoordeling

Het is aan te bevelen dat er een uitsplitsing gebeurt in een evaluatie voor het proces, door de leerkracht gegeven en een evaluatie voor het product, door de jury gegeven. Deze punten worden best afzonderlijk meegedeeld en becommentarieerd.

6. LITERATUURLIJST

Deze literatuurlijst biedt louter een suggestie van beschouwend werk. Naar eigen inzicht kan deze aangevuld worden.

Beckers, W., Caeckelberg B., Aandacht, een cursus welsprekendheid voor het DKO, OVSG, Brussel, 1995-1996.

Besseling, A., Theater uit het niets. Alles over improvisatietheater, IT&FB, Amsterdam, 2002.

Melissa Bruder, Lee Michael Cohn, Madeleine Olnek, Nathaniel Pollack, Robert Previto en Scott Zigler, Praktische handleiding voor toneelspelers, Uitgeverij Bigot & Van Rossum BV, Baarn, 1989.

de Bont, H.G., Inleiding tot de taalkunst, Agon Elsevier.

Dieho, B., van Ginkel M., Schra, E., Spel oefeningen, IT&FB, Amsterdam, 1987.

Grotowski, J., Naar een sober theater,

Janssens, L., Drama is de kunst, IT&FB, Amsterdam.

Johnston, K. Impro (improvisatie en theater), IT&FB, Amsterdam.

Kapsenberg-Zeffring, M., Stenfert Kroese, H., Creatief spel: Suggesties voor expressie door woord en gebaar, binnen en buiten het onderwijs, Canteccleer, De Bilt, 1983.

Oberman, H. & Klinkenberg R., Nu ben ik alleen, 101 monologen, IT&FB, Amsterdam.

Oberman, H. & Klinkenberg R., Eerst u, dan ik, 52 dialogen, IT&FB, Amsterdam.

Pijper, G., Drama voor beroepspraktijk, Wolters-Noordhoff.

Rooyackers, P., Dramaprojecten, Intro, Nijkerk.

Stanislavski, K., Lessen voor acteurs, deel 1-2-3,

Stanley, S.M., Drama door improvisatie, Intro, Nijkerk.

Uyttendaele, J., Lezen – Poëzie is amusement, Manteau.

Verdoodt, F., Welsprekendheid, OVSG, Brussel, 191-1992

Way, B. Vorming door drama, Wolters-Noordhoff.

Woudenberg, H., Vuur, water, lucht & aarde, IT&FB, Amsterdam.

7. LINKS OP INTERNET

1. Acteren en improvisatie

<http://www.theatrgroup.com/Method/>

Method acting oefeningen (Stanislavsky)

<http://sune.uwaterloo.ca/~broehl/improv/index.html>

Improvisatie

2. Theorie en studies

http://www.stetson.edu/departments/csata/thr_guid.html

Theatre studies

<http://www.rdg.ac.uk./globe/>

Eén van de vele Shakespeare sites; deze over The Globe

3. Algemene sites met programmatie en links

<http://www.weekup.be/>

Programma theaters en optredens in Vlaanderen

<http://vl-theatre.com/>

Worldwide virtual theatre library (veel theaterlinks)

4. Theaterstukken en literatuur

<http://www.itfb.nl/>

Theater boekenwinkel in Nederland

<http://www.theaterboekwinkel.nl/>

Theater boekenwinkel in Nederland

<http://www.dramex.org/>

Gratis stukken en eenakters in het Engels

5. Decor, belichting, grime, kostuum

<http://www.siue.edu/ITDA/>

The International Theatre Design Archive met bibliotheek van scène ontwerp, kostuum, licht en geluidsdesigns

<http://users.aol.com/nebula5/costume.html>

The costume page met zeer veel fotos en uitleg per historische periode

<http://www.costumegallery.com/research.htm>

Kostuums van de voorbije 10 eeuwen met veel fotomateriaal

http://ps.theatre.tulane.edu/Period.Styles/Period_Styles.html

Architectuur en stijlen door de eeuwen heen

<http://www.makeup-fx.com>

Persoonlijke site van een make-up artiest met veel voorbeelden

6. Drama lessen en info voor drama docenten

<http://www3.sk.sympatico.ca/erachi>

The Drama Teachers Resource Room: Lesplannen en diverse oefeningen plus drama links

<http://www.artslynx.org/theatre/thed.htm>

International theatre resources about Theatre Education

<http://school.discovery.com/schrockguide/arts/artp.html>

Links naar sites over 'arts education' in de domeinen: dans, muziek en drama

7. Taaldatabanken

www.taaldatabanken.be

taaldatabank van de VRT

www.taaladvies.net

meer dan 1200 taaladviezen